

Özerk Cumhuriyeti'nin başşehri Mahaçkale'de yaşamaktadır. Toplam nüfusları 350.000 civarındadır. Karaçay-Balkarlar, Karaçay-Çerkez ve Kabarda-Balkar Özerk cumhuriyetlerinde yaşamaktadır. Toplam nüfusları yaklaşık 400.000'dir. Nogaylar Kuzey Dağıstan'da Terak deltasında, İdil nehrinin güney boylarında, İnguş, Çeçen ve Karaçay-Çerkez Özerk cumhuriyetlerinde yaşamaktadır. 1989 nüfus sayımına göre 70.000 civarında olan Nogaylar'ın bugün 100.000'e yaklaştıkları tahmin edilmektedir. Dağıstan Özerk Cumhuriyeti'nde yaşayan Kafkas Türkmenleri'nin sayısı 70.000 kadardır. Kumuklar, Karaçay-Balkarlar, Nogaylar ve Kafkas Türkmenleri genelde Hanefî mezhebine mensuptur.

Ermeniler bölgenin güneyinde yer alan Ermenistan Cumhuriyeti'nde (1987, 3.411.900); İranlılar küçük gruplar halinde Azerbaycan, Dağıstan ve diğer cumhuriyetlerde; Kürtler daha çok Ermenistan ve Gürcistan'da (toplam 80.000); Tatlar Dağıstan ile (1979, 22.441) Apşeron'da ve Azerbaycan'ın güneyindeki İran sınırına yakın bölgede; Osetler Orta Kafkaslar bölgesindeki Kuzey Osetya Özerk Cumhuriyeti ile (632.428) Gürcistan'a bağlı Güney Osetya Özerk Bölgesi'nde (1979, 541.893); Slav ırkına mensup Ruslar, Ukraynalılar, Beyaz Ruslar ve diğerleri ise bölgenin hemen hemen her tarafında ve genellikle şehirlerde yaşamaktadır.

Kafkasya'da nüfus dağılımını coğrafya ve tabiat şartları belirler. Yüksek dağlık alanlar nüfustan yoksundur; Büyük Kafkas dağlarının orta ve batı kısımlarında insan yaşamaz. Bölgenin en kalabalık kesimleri Kuzey Kafkasya'daki verimli çöküntü ovalarının bulunduğu yerlerdir. Köy ve şehirlerde yaşayan nüfusun oranı ülkelere göre değişiklik göstermekteyse de genel olarak kırsal alanda yaşayanlar daha fazladır. Tarih boyunca meydana gelen çeşitli olaylar, göç yolları üzerinde yer alan Kafkasya'daki nüfus yapısını ve dağılımını etkilemiştir. Bölgenin Rusya'nın işgalini girmesinden sonra müslüman nüfusun önemli bir bölümü Osmanlı Devleti'nin değişik yerlerine göç etmiştir. Ayrıca Rus işgalinin ardından özellikle şehirlerde Rus nüfusu giderek artmış, Rus ve Kazak kolonileri kurulmuştur. Bugün bölgedeki bütün şehirlerde önemli miktarda Rus ve Ukraynalı topluluklara rastlamak mümkündür. Diğer taraftan Stalin döneminde sürgün edilenlerin bir kısmı daha sonra ülkelere geri dönmüşse de birçoğu gönderildikleri yerlerde kalmışlardır.

Etnik zenginliğe benzer bir dil çeşitliliğinin bulunduğu Kafkasya'da otuz yedi dilin varlığı tesbit edilmiştir. İslâm coğrafyacıları buraya Cebelülsine (diller dağı) adını vermişler ve buradaki 300'e yakın dilden bahsetmişlerdir (*Géographie d'Aboulféda*, II/1, s. 93). Kafkasya'da yaşayan halklar üç büyük dil ailesi etrafında toplanır: Kafkas (İber-Kafkas), Hint-Avrupa ve Altay. Kafkas dilleri ailesi Kartvel, Abhaz-Adige ve Dağıstan dilleri ailesinden ibarettir. Hint-Avrupa dillerinde konuşan halklar grubuna Ruslar, Ukraynalılar (Krasnodar ve Stavropol vilayetlerinde), Ermeniler, Osetinler, Kürtler, Tatlar ve yahudiler girmektedir. Altay dilleri ailesinin Türk grubunda Azeriler, Kumuklar, Karaçaylar, Balkarlar, Nogaylar, Tartarlar ve Kafkas (Derbent) Türkmenleri bulunmaktadır.

Kafkasya Müslümanlık'la Hristiyanlığın hâkim olduğu bir bölgedir. Türk kökenli halkların tamamına yakını, Gürcüler'den Batum civarında yaşayan Acaralılar ve Kuzeydoğu, Kuzeybatı Kafkasya'daki pek çok halk müslümandır. VII. yüzyılın ortalarında yayılmaya başlayan İslâmiyet daha çok Hazar denizi sahilindeki topraklarda taraftar bulmuştur. Rusya'nın bölgeyi işgali İslâm'ın yayılmasını olumsuz yönde etkilemekle birlikte Sovyetler Birliği döneminde merkezlerden uzak yerlerde dinî hassasiyet muhafaza edilmiştir. Ermeniler'le Gürcüler'in yanı sıra Ruslar, Ukraynalılar ve diğer bazı gruplar hristiyandır.

BİBLİYOGRAFYA :

Géographie d'Aboulféda, II/1, s. 93; J. F. Baddeley, *The Russian Conquest of the Caucasus*, New York 1908; Şerafeddin Erel, *Dağıstan ve Dağıstanlılar*, İstanbul 1961, s. 1-54; Hayati Bice, *Kafkasya'dan Anadolu'ya Göçler*, Ankara 1991, s. 3-4, 43-71; Şamil Mansur, *Çeçenler*, Ankara 1993; Nadir Devlet, "Çağdaş Türkiler", *Doğuştan Günümüze Büyük İslâm Tarihi*, İstanbul 1993, Ek cilt, s. 284-290; Shireen T. Hunter, *The Transcaucasus in Transition Nation-Building and Conflict*, Washington 1994, s. 3-21; Shirin Akiner, *Sovyet Müslümanları* (trc. Tufan Buzpinar - Ahmet Mutu), İstanbul 1995, s. 93-225; Nedim İpek, "Kafkaslar'daki Nüfus Hareketleri", *TM*, XX (1997), s. 273-313; "Kafkas Dağları", *TA*, XXI, 107-108; "Kafkas Dilleri", a.e., XXI, 108-109; "Kafkasya", a.e., XXI, 109-110; C. E. Bosworth, "al-Kabk", *EP* (Fr.), IV, 356-365; D. N. Mackenzie, "al-Kabk [Languages]", a.e., IV, 365-367; "Kavkaz", *Bolşaya Sovetskaya Entsiklopediya*, Moskva 1973, XI, 113-119; "Caucase", *ELn*, III, 1079-1087; Ziya Musa Bunyatov, "Dağıstan", *DİA*, VIII, 404-406; P. Thorez, "Caucasus", *Elr*, V, 84-91.

DAVUT DURSUN

II. TARİH

İslâm'ın zuhurundan önce Kafkasya Bizanslılar, Sâsânîler ve Hazarlar arasında iktisadî ve siyasî rekabet alanı haline gelmişti. Bölgenin Asya ile Avrupa arasındaki ticaret yollarının kesiştiği noktada bulunması ve buradaki siyasî teşekküllerin zayıflığı rekabeti etkilemiştir. Zerdüşti Sâsânîler'in I. Hüsrev döneminde Gürcü Krallığı'nı yıkmalarına rağmen VI. yüzyılda Hristiyanlık Kafkasya'da yayılmaya devam etmiştir. Müslüman Araplar, Hz. Ömer zamanında Kafkasya'ya yönelik fetih harekâtını başarıyla sürdürdüler ve Sürâka b. Amr 22 (643) yılında Derbend (Bâbülebâv) Kralı Şehr-Berâz ile barış yaptı. Daha sonra Habîb b. Mesleme, Hz. Osman devrinde Duvîn (Dvin) ve Tiflis şehirlerini fethedip Gürcüler'le bir antlaşma imzaladı (25/645-46). Habîb'in görevlendirdiği Abdurrahman b. Cez es-Sülemî'nin gayretleriyle Tiflis'te birçok kişi müslüman oldu. Sürâka'nın ölümünün ardından başkumandanlığa getirilerek Kuzey Kafkasya'nın fethiyle görevlendirilen Abdurrahman b. Rebîa el-Bâhilî'nin bölgeye hâkim bulunan Hazarlar'la yaptığı bir çarpışmada şehid düşmesi üzerine kardeşi Selâm b. Rebîa fetih harekâtına devam etti ve muhtemelen 32'de (652-53) Derbend'i ele geçirdi. İslâmiyet'in Kafkasya'nın özellikle doğu kısmında ve Dağıstan'da yayılmasını Emevî Halifesi Hişâm b. Abdülmelik'in kardeşi Mesleme b. Abdülmelik ile Mervân b. Muhammed gerçekleştirdi. Araplar, Büyük Kafkas sıradağlarının kuzeyindeki halkları ve kabileleri itaatleri altına almakta çeşitli zorluklarla karşılaştılar. 180 (796) yılında Hazarlar Derbend'i zaptederek İslâm hâkimiyetine son verdiler. Kafkasya'da egemenlik için Abbâsîler'le Hazarlar ve onların vasalları arasında gelişen mücadeleler IX. yüzyılın ikinci yarısında müslüman Araplar'ın zaferiyle sona erdi. Öte yandan Tiflis'te bir İslâm emirliği kuran (833-852) İshak b. İsmâil, Abbâsî Halifesi Mutevekkil-Alallah'ın gönderdiği Türk asıllı kumandan Boğa el-Kebîr tarafından öldürüldü ve Tiflis'teki emirliğe son verildi. 869'da Hâşimî hânedanı Derbend'e hâkim oldu; daha sonra Sâcoğulları şehri ele geçirdi. Ancak Yûsuf b. Ebû's-Sâc'ın ölümünün (927) ardından Hâşimîler bölgeye yeniden hâkim oldular.

Kafkasya'nın müslümanların hâkimiyetine girmesinden sonra bağımsızlıklarını kaybeden hristiyan prenslikleri Bizans'ın da desteğiyle yer yer ayaklandılar. Hali-

fe Mütevekkil-Alellah'ın emriyle Boğa el-Kebîr bunları yenerek yeniden sükûneti sağladı. Ancak IX. yüzyılın sonlarına doğru Abbâsîler'in bölgedeki hâkimiyeti zayıflamaya başladı ve çeşitli şehirlerde küçük mahallî devletler kuruldu; bu arada etnik yapıda da esaslı değişiklikler oldu. Güney Kafkasya Selçuklular tarafından fethedilirken kuzeydeki stepler Kıpçak Türkleri'nin eline geçti. Gürcü Kralı II. David, Kıpçaklar'ın yardımıyla Selçuklu akınlarını önlemeye çalıştıysa da başarılı olamadı. Selçuklular ve özellikle İldenizliler döneminde Güney Kafkasya'nın sosyal, ekonomik ve kültürel alanlarında önemli gelişmeler kaydedildi. O yıllarda Kafkasya'ya yerleşmiş olan Oğuz ve Kıpçak aşiretleri bugünkü Azerbaycan Türkleri'nin atalarıdır.

Celâleddin Hârizmşah'ın bazı şehirlerini zaptederek yağmalamasının arkasından Kafkasya Moğollar'ın istilâsına uğradı (1222). Bölge daha sonra İlhanlılar'ın ve Altın Orda Hanlığı'nın hâkimiyeti altına girdi; XIV. yüzyılın sonlarına doğru da Altın Orda Hanı Toktamış ile Timur arasında mücadeleye sahne oldu. Tebriz'e kadar gelen Toktamış, Bakü ve Şamahı gibi şehirlerde kendi adına para bastırmasının ardından ülkesine döndü (787/1385). Ertesi yıl Timur Tiflis'i işgal etti; 1395'te ise Kıpçaklar'a karşı yeni bir sefere çıkıp Toktamış'ın kuvvetlerini bozguna uğrattı. Daha sonra bölgeye başka seferler düzenleyen Timur'un arkasından XV. yüzyılda Şirvanşahlar, Karakoyunlular ve Akkoyunlular bölgeye hâkim olmak amacıyla mücadele ettiler. XVI. yüzyılın başında Şah İsmâil bütün Güney Kafkasya'yı Safevî topraklarına kattı ve o günden itibaren bölge Safevîler'le Osmanlı Devleti'nin çekişme alanı haline geldi. 1555'te Amasya Antlaşması'yla iki ülke arasında barış ve dostluk kurularak Osmanlı Devleti'nin Batı Gürcistan gibi bazı bölgelerdeki hâkimiyeti Safevîler'ce tanınmış oldu. İran XVI. yüzyılın sonlarına doğru Gürcistan, Şirvan, Arrân ve Dağıstan üzerindeki hâkimiyetini kaybetti ve İstanbul'da imzalanan barış antlaşmasıyla Tebriz, Karacadağ, Gence, Karabağ, Şirvan ve Gürcistan Osmanlılar'ın eline geçti (1590).

XVI. yüzyılın ikinci yarısında Osmanlılar'ın Kuzey Kafkasya'daki çıkarlarını korumak ve mahallî müslüman yönetimleri savunmak için bazı girişimlerde bulunması Rusya'yı harekete geçirdi. Çıkan ça-

tışmalarda Osmanlı Devleti zaman zaman başarılı olduysa da Ruslar'ın Kafkasya ve Azak denizine doğru ilerlemesinin önüne geçemedi. Çar I. Petro döneminde (1682-1725) Kafkasya'nın doğu ve merkezî kısmını Osmanlı toprağı olarak kalırken Kuzey Kafkasya ile Hazar denizinin batı ve güney sahillerindeki bazı şehirler Rusya'ya bırakıldı. Nâdir Şah, 1736'da Rusya ile Osmanlı Devleti'nin Kafkasya'da zaptettikleri toprakları geri aldı. Fakat Şirvan, Şeki ve Dağıstan'daki isyanları bastıramadı, 1747'de öldürülmesinin ardından Kafkasya'da bağımsız hanlıklar oluşmaya başladı. 1770'ten 1796'ya kadar Doğu Osetya, Çerkezistan, Kabartay, Tarku Şamhallığı, Gazi-Kumuk, Çeçenistan ve 1801'de Doğu Gürcistan Rusya'nın hâkimiyetine girdi. XVIII. yüzyılın sonlarında yönetime gelen Kaçarlar, Güney Kafkasya'da İran egemenliğini yeniden kurmak amacıyla buraya bir sefer düzenleyerek Tiflis'i ele geçirdiler (1795). XIX. yüzyılın başında Osmanlılar ve İranlılar, Rusya'nın sıcak denizlere açılmak niyetinin ve Karadeniz'le Hazar denizi arasındaki bölgeyi ele geçirme politikasının gerçekleşmesine engel olamadılar. 1804-1813, 1826-1828 Rus-İran ve 1828-1829 Rus-Osmanlı savaşları sonucunda Dağıstan ve Güney Kafkasya'nın tamamı Rusya'nın hâkimiyetine girdi.

Rusya'nın yayıldığı bütün topraklarda uyguladığı Ruslaştırma siyaseti yerli halkların, özellikle müslümanların direnişleriyle karşılaştı. Kafkasya uzun süre Ruslar'a karşı yürütülen direnişlerin merkezi oldu. Özellikle Hâlidî şeyhlerinin ön plana çıktığı bu direniş hareketlerinin en önemlisi ve bir dönüm noktası oluşturan Cemâleddin Gazi-Kumûki'nin müridlerinden Şeyh Şâmil'in önderliğindeki harekettir (bk. HÂLİDİYYE). Bu hareket ancak yirmi beş yılda bastırılabilmiş (1859) ve arkasından esareti kabullenmeyen 470.000 kişi Osmanlı topraklarına göç etmiştir (*Atlas Soyuza Sovetskii*, s. 51). 1917 Ekim İhtilâli ile Rusya'da yaşayan bütün milletlere kendi devletlerini kurma hakkının verilmesi üzerine Kafkasya'da Azerbaycan, Gürcistan, Ermenistan ve Dağıstan millî cumhuriyetleri kuruldu. Fakat kısa bir süre sonra Bolşevikler bu devletlerin topraklarını istilâ ederek yerlerine 1920-1921'de Moskova'ya sadık mahallî Bolşevikler'in idaresinde Sovyet sosyalist cumhuriyetler kurdular. 1924'te, bunlardan Kuzey Kafkasya'nın çoğunu içine alan Da-

ğıstan Özerk Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti tasfiye edilerek topraklarında Adige (Çerkez), Kabartay (Kabarda)-Balkar, Karaçay-Çerkez, İnguş, Kuzey Osetya ve Çeçen özerk bölgeleri oluşturuldu; ardından bazılarına özerk cumhuriyet statüsü verildi. 1943-1944 yıllarında Stalin rejimi Karaçay Özerk Bölgesi'ni, Çeçen-İnguş Özerk Cumhuriyeti'ni ve Kabarda-Balkar Özerk Cumhuriyeti'ni ilga ederek Karaçay, Çeçen, İnguş ve Balkar halklarını Güney Gürcistan'da oturan müslüman Meshet (Ahıska) Türkleri ile birlikte kitleler halinde Sibiryâ ve Orta Asya'ya sürgüne gönderdi. 1956-1991 yılları arasında Moskova yönetimi, Kafkas halklarının kendi yurtlarına dönmelerini ve eski haklarına kavuşmalarını sağlayacak çeşitli kanunlar kabul ettiyse de uygulamada büyük zorluklarla karşılaşıldı. Bu arada Çeçen-İnguş Özerk Cumhuriyeti yeniden kuruldu (1957). 1991'de Sovyetler Birliği'nin dağılma sürecine girmesi üzerine birçok sovyet cumhuriyet gibi Gürcistan, Azerbaycan ve Ermenistan, Moskova ile müzakerelerden sonra bağımsızlıklarını ilân ettiler. 1 Kasım 1991'de Çeçen-İnguş Cumhuriyeti'nin bağımsızlığı ilân edildi. Ancak Moskova'nın ülkeye askerî birlikler sevkmesi üzerine İnguşlar, 30 Kasım 1991'de yaptıkları halk oylaması sonunda İnguş Cumhuriyeti adıyla Rusya Federasyonu'na bağlı kalacaklarını açıkladılar. Çeçenler ise bağımsızlıkta ısrar ettiler ve Rus birlikleriyle çatıştılar. Çeçenistan'ın bağımsızlık kararını kabul etmeyen Ruslar, 26 Kasım 1994'te başşehir Grozni üzerine karadan ve havadan büyük bir saldırıya geçtiler. Bu saldırılar sırasında 60.000'e yakın kişi öldü ve 500.000 kişi komşu cumhuriyetlerle dağlık kesimlere göç etmek zorunda kaldı. 30 Temmuz 1995'te yapılan anlaşma ile savaşa son verildiyse de Ruslar daha sonra bu kararı askıya alarak 21 Nisan 1996 tarihinde Çeçenler'in lideri Dudayev'i öldürdüler ve iki ay sonra da askerlerini geri çektiler. Aradan geçen sürede Çeçenler'in bağımsızlıktan tâviz vermemekte direnmeleri üzerine Ruslar'ın işgal hareketi 1999'da tekrar başladı. Rusya hükûmetinin 13 Mayıs 2000 tarihli bir kararıyla Kuzey Kafkasya toprakları merkezi Rostou-Don olan Kuzey Kafkasya Federal Okruğu'na dahil edildi. Bu uygulama, Rusya Federasyonu içindeki yönetim birimlerini merkezi yönetime daha sıkı bağlamak ya da federal yapıdan üniter devlete bir adım olarak değerlendirilmektedir.

BİBLİYOGRAFYA :

Belazürî, *Fütûh* (Fayda), s. 224, 278-279, 288-289, 290, 297, 302-303; Taberî, *Târîh* (Ebû'l-Fazl), bk. İndeks; İbnü'l-Esir, *el-Kâmil*, bk. İndeks; Nizâmeddin Şâmî, *Şafernâme* (trc. Necati Lugal), İstanbul 1987, tür.yer.; Gaffârî, *Târîh-i Cihânârâ* (nşr. Müctebâ Minovî), Tahran 1342 hş., s. 225-230; Cevdet Paşa, *Kırım ve Kafkas Tarihçesi*, İstanbul 1307; J. F. Baddeley, *The Russian Conquest of the Caucasus*, London 1908; *Atlas Soyuza Sovetskikh Sotsialisticheskikh Respublik*, Moskova 1928, s. 51; Muinüddîn-i Natanzî, *Müntehabû't-tevârîh* (nşr. J. Aubin), Tahran 1336/1957, s. 161, 340-344, 362-366, 392-395, 406; F. Kazemzadeh, *The Struggle for Transcaucasia (1917-1921)*, Birmingham 1951; V. Minorsky, *Studies in Caucasian History*, London 1953; Şerafeddin Erel, *Dağıstan ve Dağıstanlılar*, İstanbul 1961; Bekir Kütükoğlu, *Osmanlı-İran Siyasi Münasebetleri I: 1578-1590*, İstanbul 1962; C. Toumanoff, *Studies in Christian Caucasian History*, Georgetown 1963; Akdes Nimet Kurat, *Türkiye ve Rusya*, Ankara 1970; M. Fahrettin Kırzioğlu, *Osmanlılar'ın Kafkas-Elle'ni Fethi: 1451-1590*, Ankara 1976; Cemal Gökçe, *Kafkasya ve Osmanlı İmparatorluğunun Kafkasya Siyaseti*, İstanbul 1979; F. Silnitskiy, *Natsionalnaya politika KPSS (1917-1922 gg.)*, Washington 1990; M. B. Mehmetzade, *Milli Azerbaycan Hareketi*, Ankara 1991; Mehmet Emin Resulzade, *Kafkasya Türkleri* (haz. Yavuz Akpınar v.dğr.), İstanbul 1993; Shireen T. Hunter, *The Transcaucasus in Transition: Nation-Building and Conflict*, Washington 1994; Shirin Akiner, *Sovyet Müslümanları* (trc. Tufan Buzpınar-Ahmet Mutu), İstanbul 1995, s. 93-225; Halil İnalçık, "Osmanlı-Rus Rekabetinin Menşei ve Don-Volga Kanalı Teşebbüsü (1569)", *TTK Belleten*, XII/46 (1948), s. 349-402; Mustafa Budak, "Osmanlı-Rus İlişkilerinde Kafkasya", *Avrasya Etüdları*, I/4, Ankara 1995, s. 101-128; Nedim İpek, "Kafkasya'daki Nüfus Hareketleri", *TM*, XX (1997), s. 273-313; C. E. Bosworth, "al-Kabk", *Er*² (Fr.), IV, 356-365.

ALİYEV SALİH MUHAMMEDOĞLU

III. MİMARİ

Kafkasya'da çağlar boyunca sık sık görülen çatışma ve istilâlar, bölgede yaşayan insanların varlıklarını koruyabilmeleri için savunma tipli mimari yapıları geliştirmelerini zorunlu kılmıştır. Bu amaçla tesis edilen yapılar birbirine birleşik komplekslerden oluşuyor, genellikle yüksek tepelere ve sarp vadilere inşa ediliyordu. Ayrıca Gürcistan'da Gognari, Avranlo, Santa ve Lodovani'de olduğu gibi labirent şeklinde yapılmış örneklerle de rastlanmaktadır. Korunaklı bir şekilde tahkim edilen bu yapılar dörtgen şeklindeki planlanıyor ve içlerinde gözetleme kuleleri de bulunuyordu. Bu tür gözetleme kuleleri, daha sonraki çağlarda da bölgenin birçok yerinde yaygın şekilde yapılarak günümüze kadar ulaşmıştır. En sağlam biçimde zamanımıza ulaşan kuleler Orta ve Doğu Kafkaslar'da görülmektedir. Farklı biçimlerde inşa edilen bu kulelerin belirgin özelliği olan çatı biçimleri dikkate alınarak sivri-basamak çatılı, beşik çatılı, kırma-düz çatılı ve çatısız-hisar tipli olarak dört grupta toplanmaktadır. Sivri basamak çatılı kuleler, Kafkasya'da en çok örneği bulunan mimari yapılar olarak Çeçenya topraklarında yüksek dağ vadileri ve sarp yamaçlarda inşa edilmiştir. Daryal Geçidi bölgesinden başlayarak doğuya doğru İnguş ve Çeçen topraklarından uzanan bir hat üzerinde yoğunlaşan bu tür kulelerin Erzi, Leilakh, Eğikal, Malkhisthi gibi yerlerdeki örnekleri dikkat çekicidir. Bilim dünyasında "Vaynah kuleleri" olarak tanınan bu yapılar, iyi korunan ve az bilinen mimari eserler olarak

günümüze kadar gelmiştir. Bazı araştırmacılar, kulelerin Kafkasya'da Bronz çağından beri yapıldığını iddia ederken 1925-1932 yılları arasında Çeçen-İnguş Özerk Cumhuriyeti'nde arkeolojik kazılar yapan Semenov ve Krupnov gibi bilim adamları Eğikal, Hamhi ve Doşhakle yakınlarında milâttan önce 700-500 yıllarına tekabül eden İskit uygarlığı döneminde kalma kule kalıntılarına dayanarak bu tür yapıların en azından İskitler'in Kafkasya'da bulundukları devirlerden itibaren inşa edilmeye başlandığını ileri sürmüşlerdir. Kuzey Kafkasya'da 1220'li yıllardan sonra Moğol istilâsı ve saldırıları sırasında dağlık bölgelere çekilen Çeçenler'in bu yıllarda kule yapımını yaygınlaştırarak geliştirdikleri ve bugünkü klasik görünümüne kavuşturdukları ortak bir kanaat olarak ileri sürülmektedir. Kule mimarisinin uzun gelişim yılları boyunca askerî, sivil ve dinî işlevlerle yapıldığı anlaşılmaktadır. Yükseklikleri ve birbirlerinin görüş menzilleri içerisindeki stratejik yerleri sebebiyle savunmaya, gözetlemeye ve haberleşmeye imkân veren bu kuleler Rus-Kafkas savaşlarında büyük hizmetler görmüş, "misket topu"nun Ruslar tarafından kullanılmaya başlandığı 1800'lü yıllardan sonra ise önemini kaybetmiştir. Kafkasya'nın hemen her bölgesinde kule mimarisi aynı zamanda yerleşim amaçlı olarak da inşa edilmiştir. Çeçenya'da Yetkali'de olduğu gibi dinî amaçlarla yapılan kuleler de mevcuttur. Ortalama 20 ile 30 m. yükseklikte hafif piramidal gövdeli, beş veya altı katlı olarak inşa edilen Vaynah kulelerinden bölgede 3000'e yakın kalıntı bulunmaktadır. Günümüzde bu kalıntılardan 300'e yakını sağlam veya yarı yıkık olarak ayakta kalmıştır. Vaynah kulelerinin oldukça dar bir alanda çok sayıda olması sebebiyle Çeçen-İnguş dağları dünya kule mimarisinin merkezi sayılmıştır. Beşik çatılı kulelere daha çok Gürcistan'da Svanetya ve Güney Osetya'da rastlanmaktadır. Ayrıca Kabarday-Balkarya ve diğer bölgelerde de bu tür kule örnekleri mevcuttur. Özellikle Svanlar'ın yaşadığı Uşguli yöresindeki kuleler bu grubun karakteristik örnekleri arasındadır. Bu türe giren kule örneklerinin ilginç bir özelliği de çatı katında bulunan pencere sayılarındaki çeşitliliğidir. Kırma-düz çatılı kule örnekleri ve çatısız-hisar tipli kuleler, genellikle Kuzey Kafkasya'da Balkarya'dan başlayarak Osetya, Çeçenya ve Dağıstan'dan geçerek Azerbaycan'a kadar ulaşan bir hat üzerinde yaygın olarak bulunmaktadır.

Çeçenistan'ın Maistroy bölgesinde Stikhalde yerleşim bölgesine ait mimari kalıntılar